

NİKOL PAŞINYAN VE ERMENİSTAN'DA DEĞİŞİM

31.10.2018

Anadolu Ajansı (30 Ekim 2018)

Doç. Dr. Göktürk Tüysüzoğlu

Geçtiğimiz ilkbaharda, siyasal değişime pek de açık olmadığını bildiğimiz Ermenistan'da ciddi bir siyasal çalkalanma ve iktidar değişimi yaşandı. Bu değişim çerçevesinde, ülke siyasetine damgasını vuran ve özellikle sözde soykırım odaklı söylem ve Dağlık Karabağ'da çözümsüzlük ekseninde siyaset yürüten iktidar bloğu gücünü kaybetti. Rusya'nın desteğine sahip olan, diaspora Ermenilerinin büyük destek verdiği ve çoğunlukla işgal edilmiş Karabağ topraklarında doğmuş ya da oralı olduğu bilinen isimlerin oluşturduğu Karabağ Klanı tarafından yönlendirilen Ermeni hükümetinin istifa etmek zorunda kalması, bu ülkede gerçekten bir değişim mi yaşanıyor sorusunu akıllara getirdi. Nitekim eski devlet başkanı ve (yapılan değişiklikle anayasal anlamda güçlendirilmiş) yeni başbakan olarak göreve başlayan Serj Sarkisyan'ın yoğun katılımlı meydan gösterileri aracılığıyla istifa ettirilmiş olması, ister istemez Gürcistan ve Ukrayna'da yaşanmış olan renkli devrim süreçlerini akıllara getirdi. Bu hareketlenmenin, arka planında Batının, özellikle de ABD'nin olduğu bir siyasal değişim hamlesi olduğu ve Rusya ile Batı arasındaki jeopolitik/jeostratejik bağlamı haiz mücadelenin yeni cephesinin Ermenistan olduğu yönünde yorumlar dünya medyasında yer aldı. Ne var ki yaşanan değişimin önderliğini yapan ve sonrasında başbakanlık koltuğunda oturan isim dikkate alındığında, renkli devrimlerin ruhuna uygun bir değişimin yaşandığını söylemek pek de mümkün görünmüyor.

Ermenistan'da yaşanan siyasal değişimin medya önündeki yüzü olan ve aynı zamanda meydan gösterilerinin en ateşli figürü olarak dikkat çeken Nikol Paşinyan, 8 Mayıs 2018'de pek de kolay geçmeyen bir parlamento oylaması sonucunda, halkın yoğun baskısına dayanamayan parlamentonun kerhen destek vermesiyle başbakan olarak seçilmişti. Kendisini gazeteci olarak tanımlayan bir isim olmasına karşın, Paşinyan kariyeri boyunca muhalif çizgide yer almış bir aktör olarak dikkatleri çekiyor. Önceleri Karabağ Hareketi'ne yoğun destek veren bir milliyetçi olduğu söylenebilecek olan Paşinyan, aynı zamanda eski devlet başkanı Levon Ter-Petrosyan'ın önemli destekçilerinden de biriydi. Gerek kendi çıkardığı gazetede gerekse bulunduğu diğer mecralarda Ter Petrosyan'ın milliyetçilikten zamanla pragmatizme kayan ve genel itibarıyla Batı'ya dönük siyasal çizgisine sıcak yaklaşan Paşinyan, 2008 yılındaki devlet başkanlığı seçimleri esnasında ve sonrasında Levon Ter Petrosyan'a destek veren grubun içinde yer almıştı. Hatta seçimlerden sonra, usulsüzlük yapıldığı iddiasıyla düzenlenen meydan gösterilerinde de en ön saflarda yer almış ve düzen karşıtı olduğu ve insanları isyana teşvik ettiği gerekçesiyle tutuklanmıştı. Daha sonra ise kendisini de kapsayan bir genel aftan faydalanarak 1 yıldan fazla kaldığı cezaevinden çıkmıştı.

Gazetecilik kariyeri boyunca Paşinyan, eski devlet başkanı Robert Koçaryan ile Serj Sarkisyan ve

özellikle onların yakın ilişki içinde olduğu oligark Gagik Tsarukyan ile anlaşmazlık ve mücadele içinde oldu. Ülkedeki yolsuzluk, rüşvet ve siyasal nepotizm gerçekliğinin arkasında, bu üç isim tarafından yönlendirilen ve gerek ordu gerekse diğer güvenlik birimleri ile üst düzey bürokrasi ekseninde kurgulanmış mafya oluşumunun bulunduğunu söyleyen Paşinyan, siyasal iktidara karşı bu bağlamda sert bir muhalefet yürütmüştü.

Paşinyan bu siyasal bloğun Rusya tarafından desteklendiğini düşündüğü için de Moskova'ya karşı soğuk denilebilecek bir tutum sergilemişti. Bu görünüm, onun Rusya karşıtı olduğu yönünde yorumlansa da esasen bu daha çok ülke içindeki dengelerle ilgiliydi. Nitekim Mayıs 2018'de başbakanlık koltuğuna oturduktan sonra, Rusya'ya karşı olan hamlelerinin olumlu anlamda şekillendiği söylenebilir. Başbakan olduktan sonra geçen yaklaşık 6 aylık süreçte Paşinyan Rusya lideri Vladimir Putin ile birkaç kez görüştü ve her defasında Putin'i öven ve Rusya ile ilişkilerinin ne denli önemli ve olumlu olduğunu ifade eden açıklamalar yaptı. Hatta onun kendi siyasal meşruiyetini sağlamak için Rusya'yı ön plana çıkararak, diasporanın ve ülke içindeki Sarkisyan-Koçaryan yanlıları ile Karabağ Klanı'nın desteğini almak istediği bile öne sürülebilir. Zaten Rusya lideri Putin'in de meydan gösterileriyle başlayan sürecin başından itibaren, Ermenistan'daki gelişmeleri etkileyebilecek ve yoğun halk tepkisini arkasına aldığı görülen Paşinyan'ı kötüleyecek girişimlerde bulunmadığını görüyoruz. Paşinyan'ın siyasal hayatında ve gazetecilik geçmişinde Rusya'yı eleştiren sözleri ve eylemleri bulunmakla birlikte, yaşanan siyasal değişim çerçevesinde Moskova'yı korkutacak söylemlerde bulunmaması, Rusya'yı da (daha önce yaşanan renkli devrim girişimlerinin aksine) olaylara daha az müdahil olma yolunda bir tutum sergilemeye itiyor. Bu durum, Sarkisyan'ın liderliğindeki statükocu grubun Rusya kartına sığınmasını imkansız hale getirirken, Batılı aktörlerin de Nikol Paşinyan'ın Saakaşvili ya da Yuşçenko olmadığını görmesini sağlıyor.

Rusya'nın Erivan'da ve Gümrü'de askeri üslerinin bulunduğu, Türkiye-Ermenistan sınırının güvenliğinin sağlanmasında Gümrü'de konuşlanmış Rus üssünün önemli bir payının olduğu ve Ermenistan'ın gerek askeri ihtiyaçlarının gerekse enerji ihtiyacının karşılanmasında Moskova'nın oynadığı rol dikkate alındığında, Paşinyan'ın ya da başka bir Ermeni liderin Rusya'yı açıkça karşısına alamayacağı ortadadır. Nitekim Ermeni ekonomisinin neredeyse yüzde 80'lik kısmı ve ülkenin tek nükleer santrali Metzamor da Rus şirketlerinin kontrolünde. Şüphesiz Nikol Paşinyan'ın iktidara gelmeden önce ve sonra Rusya'ya dair farkında olduğu en önemli hususlar da bunlar. Her ne kadar muhalefet saflarındayken Avrasya Ekonomik Birliği'ne üye olunmasını eleştirmiş ve Ermenistan'ın kendi hava sahası güvenliğini ortak savunma çerçevesinde Rusya'ya ihale etmesini kabul etmek istememiş olsa da, Paşinyan iktidara geldikten sonra ülkenin güvenlik ihtiyacının Rusya ile birlikte hareket etmekle karşılanabileceğini kabullendi.

Paşinyan'ın liberal olduğuna, Batılı demokratik değerleri ülkeye yerleştirmek istediğine ve bu doğrultuda Rusya'yı atlatıp AB ve ABD'ye yaklaşacağına dair analizler de yapılıyor. Halbuki Paşinyan kendisini asla liberal olarak tanımlamadı. İdeolojilerden bağımsız bir söylemi olduğunu birçok kez dile getiren Paşinyan, bu düşünce akımlarının insanları ve ülkeleri sınırlandırdığını, kendi hayatında yerleri olmadığını belirtmişti. Zaten ABD'nin Erivan Büyükelçiliği de Paşinyan hakkında daha önceleri iflah olmaz bir muhalif olduğuna ve kendileri açısından muteber bir müttefik olamayacağına dair raporlar üretmişti. Bu bağlamda, Paşinyan'ın Batı'nın Ermenistan'daki siyasal müttefiki olduğunu söylemek pek mümkün değil. Hatta onun siyasal anlamda etkilendiği, ancak daha sonraları yollarını ayırdığı Levon Ter Petrosyan'ın Batı'ya çok daha yakın bir siyasetçi olduğu bile söylenebilir. Bu bağlamda Paşinyan ideolojilerden ve siyasal kampaşmalardan uzak, halkın temel taleplerinin ne olduğunu anlayarak yolsuzluk, ekonomik sorunlar, işsizlik, gelir adaletsizliği

ve bağımsızlık gibi hususları söyleminde harmanlayan ve kullanan bir aktördür.

Nikol Paşinyan liberal ya da sol görüşlü bir lider olarak tanımlanamayacağı gibi, esasen milliyetçi bir damara sahip. Her ne kadar Ermenistan'da milliyetçiliği sahiplenmiş Taşnak'a ya da Karabağ Klanı'na yakın olmasa da, her daim Dağlık Karabağ'daki işgali savunmuş ve bu toprakların bir daha Azerbaycan'a dönemeyeceğinin altını çizmişti. Hatta Paşinyan iktidara gelir gelmez derhal Hankendi'yi (Stepanakert) ziyaret ederek Dağlık Karabağ'daki işgal yönetimine desteğini göstermiş ve bölgenin nihai olarak Ermenistan'a döneceğini, esas hedefin işgal edilen toprakları resmen Ermenistan'a bağlamak olduğunu da vurgulamıştı; Dağlık Karabağ'ı çevreleyen ve işgal altında tutulan 7 rayonun da herhangi bir şekilde Azerbaycan'a geri verilmesinin mümkün olmadığını söylemişti. Paşinyan sözde soykırım odaklı siyasetin, ülkenin dış politikasına eklenmiş en önemli unsurlardan biri olarak kalacağını da açıkça ortaya koymuş ve bu bağlamda diaspora Ermenileri ile yakın olacağının sinyallerini de vermişti. Türkiye ve Azerbaycan'ın ülkesi adına güvenlik riski meydana getirdiğini söyleyen Paşinyan, bu bağlamda Rusya ile var olan askeri/güvenlik odaklı bağların kesilmesinin mümkün olmadığını birçok kez vurgulamıştı. Bu çerçevede, ülkesinin de üyesi olduğu ve Rusya'nın eski Sovyet coğrafyasındaki stratejik çıkarlarına entegre Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü üyeliğine ilişkin herhangi bir sorgulamada bulunmuyor.

[Haberin devamı için](#)

Kaynak/Source: